Quỹ NAFOSTED và các công bố trên hệ thống xuất bản của Nature, Science: Quả ngọt đầu mùa

Hồ Mạnh Toàn - Trung tâm Nghiên cứu Xã hội liên ngành ISR Trường Đại học Thành Tây, Hà Nội
toan.ho@thanhtay.edu.vn
24/09/2018 11:25

10 công bố đáng tự hào và đang góp phần làm nên uy tín cho NAFOSTED thời gian gần đây đều nằm trong các lĩnh vực khoa học tự nhiên và kỹ thuật và hầu hết là kết quả của hợp tác quốc tế.

Với sứ mệnh quốc gia thúc đẩy sự tiến bộ khoa học và công nghệ, phục vụ đời sống con người, các quỹ nghiên cứu khoa học quốc gia cũng như các quỹ tài trợ khoa học tư nhân / cộng đồng luôn mong muốn những sản phẩm do mình tài trợ có thể công bố trên các ấn phẩm chất lượng cao, của những nhà xuất bản hạng nhất.

Một lý do quan trọng đó là ngoài việc nâng cao vị thế và hình ảnh của quỹ, những công bố chất lượng cao nhất còn giúp xã hội và chính phủ có thông tin để đánh giá đúng đóng góp của công việc tài trợ đối với sự tiến triển của nền khoa học.

Ở khía cạnh này, Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NAFOSTED) của Việt Nam cũng không phải là ngoại lệ. Đặc biệt là trong bối cảnh của một nước đang phát triển, hiệu quả từ chi phí đầu tư cho nghiên cứu khoa học chắc chắn là một yếu tố luôn được chú ý [1].

Hiện nay, tiêu chuẩn công bố quốc tế của quỹ NAFOSTED được dựa theo hai danh mục ISI Clarivate Web of Science và Scopus - hai cơ sở dữ liệu về tạp chí khoa học hàng đầu thế giới và hầu hết các tạp chí hạng nhất đều nằm trong hai danh mục này. Tuy nhiên, trên thế giới, ngành xuất bản khoa học đã có lịch sử lâu đời với hai tạp chí đầu tiên ra mắt từ năm 1665. Chính vì thế, có những tạp chí đã trở thành tượng đài như *Nature* (Hệ số tác động JIF 41.577), *Science* (37.205), *PNAS* (9.661), *The Lancet* (45.217) hay *New England Journal of Medicine* (79.258).

Bên cạnh đó, phần đông thế giới xuất bản là các hệ thống, có tính bổ trợ lẫn nhau. Do đó, bên cạnh *Science* thì *AAAS* cũng có những ấn phẩm như *Science Advances* (11.51), *Science Robotics*. Tương tự, bên cạnh Nature thì NXB Nature Research còn có *Nature Communications* (12.353), *Nature Materials* (39.235), *Scientific Reports* (4.122), *Scientific Data* (5.305), v.v...

Điều khiến các tạp chí, hệ thống này trở thành những tượng đài tiên phong hoàn toàn không nằm ở con số Journal Impact Factor (Web of Science) hay CiteScore (Scopus), mà nằm ở sứ mệnh, mục tiêu và cam kết chất lượng khoa học, thông qua chất lượng biên tập và bình duyệt.

Kết quả của hợp tác quốc tế trong các lĩnh vực khoa học tự nhiên và kỹ thuật

Cho đến nay, tuy chưa nhiều, nhưng chúng ta cũng có thể liệt kê các công trình được NAFOSTED tài trợ công bố trên các hệ thống này như danh sách dưới đây:

TT	Tên công trình	Tác giả	Tên đơn vị chủ quản của tác giả người Việt	Tạp chí	Năm công bố	Chuẩn hỗ trợ Open Science
1	New ZMPSTE24 (FACE1) mutations in patients affected with restrictive dermopathy or related progeroid syndromes and mutation update	Navarro, C. L., Esteves-Vieira, V., Courrier, S., Boyer, A., Nguyen, T. D., Meinke, P., ... & Lagerstedt, K.	Viện Nghiên cứu Hệ Gen (Viện HL KH&CN VN), Viện Vệ sinh dịch tễ trung ương	European Journal of Human Genetics (Nature)	2014	Xin phép sử dụng lại nội dung bài viết thông qua RightsLink.
2	Linking rapid erosion of the Mekong River delta to human activities	Anthony, E. J., Brunier, G., Besset, M., Goichot, M., Dussouillez, P., & Nguyen, V. L.	Viện Địa lý Tài nguyên (Viện HL KH&CN VN)	Scientific Reports (Nature)	2015	Creative Commons Attribution 4.0 International License
3	Large-scale diversification without genetic isolation in nematode symbionts of figs	Susoy, V., Herrmann, M., Kanzaki, N., Kruger, M., Nguyen, C. N., Rödelsperger, C., ... & Sommer, R. J.	Viện Sinh thái và Tài nguyên Sinh Vật (Viện HL KH&CN VN)	Science Advances (Science)	2016	Creative Commons Attribution-NonCommercial license
4	Batrachochytrium salamandrivorans is the predominant chytrid fungus in Vietnamese salamanders	Laking, A. E., Ngo, H. N., Pasmans, F., Martel, A., & Nguyen, T. T.	Bảo Tàng Thiên nhiên Việt Nam (Viện HL KH&CN VN)	Scientific Reports (Nature)	2017	Creative Commons Attribution 4.0 International License
5	Entanglement of photons in their dual wave-particle nature	Rab, A. S., Polino, E., Man, Z. X., An, N. B., Xia, Y. J., Spagnolo, N., ... & Sciarrino, F.	Viện Vật lý (Viện HL KH&CN VN)	Nature Communications (Nature)	2017	Creative Commons Attribution 4.0 International License
6	Simultaneous observation of particle and wave	Man, Z. X., Xia, Y. J., & An, N. B.	Viện Vật lý (Viện HL KH&CN VN)	Scientific Reports (Nature)	2017	Creative Commons Attribution 4.0

	behaviors of entangled photons					International License
7	Density functional theory study of the role of benzylic hydrogen atoms in the antioxidant properties of lignans	Vo, Q. V., Nam, P. C., Van Bay, M., Thong, N. M., Cuong, N. D., & Mechler, A.	Trường ĐH Tôn Đức Thắng, ĐH Đà Nẵng, ĐH Huế	Scientific Reports (Nature)	2018	Creative Commons Attribution 4.0 International License
8	Controlled Defect Based Ultra Broadband Full-sized Metamaterial Absorber	Tran, M. C., Le, D. H., Pham, V. H., Do, H. T., Le, D. T., Dang, H. L., & Vu, D. L.	Trường ĐH SP HN, Trường ĐH Mỏ Địa chất HN, Viện KH Vật liệu và Viện Vật lý (Viện HL KH&CN Việt Nam)	Scientific Reports (Nature)	2018	Creative Commons Attribution 4.0 International License
9	Minor hysteresis patterns with a rounded/sharpened reversing behavior in ferromagnetic multilayer	Quach, D. T., Pham, D. T., Ngo, D. T., Phan, T. L., Park, S. Y., Lee, S. H., & Kim, D. H.	Trường ĐH Giao thông Vận tải HN, Trường ĐH Công nghệ (ĐHQGHN)	Scientific Reports (Nature)	2018	Creative Commons Attribution 4.0 International License
10	Ultra-subwavelength thickness for dual/triple-band metamaterial absorber at very low frequency	Khuyen, B. X., Tung, B. S., Kim, Y. J., Hwang, J. S., Kim, K. W., Rhee, J. Y., ... & Lee, Y.	Viện KH Vật liệu (Viện HL KH&CN VN)	Scientific Reports (Nature)	2018	Creative Commons Attribution 4.0 International License

Trong đó, *Nature Communications* là tạp chí có hệ số tác động JIF cao nhất (12.353) và *Scientific Reports* là địa chỉ quen thuộc nhất (7/10 công bố).

Hầu hết các nghiên cứu đều là hợp tác quốc tế và chỉ có duy nhất nghiên cứu "Controlled Defect Based Ultra Broadband Full-sized Metamaterial Absorber" được tài trợ toàn phần bởi NAFOSTED và cũng là nghiên cứu duy nhất không có tác giả quốc tế. Các nghiên cứu còn lại đều được hỗ trợ hoặc tài trợ một phần bởi các tổ chức quốc tế.

Cả 10 tác phẩm đều được xuất bản Open-Access với 9/10 tác phẩm đạt chuẩn Creative Commons Attribution 4.0 International License (chuẩn về dữ liệu mở mới nhất hiện nay). Hơn thế nữa, nghiên cứu “Entanglement of photons in their dual wave-particle nature” trên tạp chí *Nature Communications* còn đi một bước xa hơn; các tác giả đã công khai dữ liệu và báo cáo phản biện. Điều này cho thấy quỹ NAFOSTED và các tác giả công trình công bố cũng như các đơn vị chủ quản đang có hướng đi đúng đắn, phù hợp với xu hướng khoa học mở của khoa học thế giới hiện nay [2,3].

Tuy nhiên, có thể thấy thực tế 10 công bố đáng tự hào và đang góp phần gây dựng truyền thống NAFOSTED liệt kê ở trên đều nằm trong các lĩnh vực khoa học tự nhiên và kỹ thuật (vật lý, sinh học, địa lý). Đây đều là những lĩnh vực chuyên môn có truyền thống lâu đời và có lịch sử hợp tác quốc tế. Một điểm lưu ý khác là các công trình công bố chủ yếu mới chỉ xuất hiện trong khoảng 2 năm gần đây (7/10 công trình công bố trong 2017 và 2018). Chúng ta cùng hy vọng trong tương lai sẽ có nhiều công bố hơn từ các tác giả người Việt, đặc biệt là các nhóm hoàn toàn Việt Nam có bài công bố trên hệ thống

xuất bản của Nature và Science do NAFOSTED tài trợ.

Tham khảo:

[1] Vuong, Q. H. (2018). The (ir)rational consideration of the cost of science in transition economies. Nature Human Behaviour, 2(1), 5, DOI:10.1038/s41562-017-0281-4. < https://www.nature.com/articles/s41562-017-0281-4 >

[2] Wilkinson, M. D., Dumontier, M., Aalbersberg, I. J., Appleton, G., Axton, M., Baak, A., ... & Bouwman, J. (2016). The FAIR guiding principles for scientific data management and stewardship. Scientific Data, 3, 160018, DOI:10.1038/sdata.2016.18. < https://www.nature.com/articles/sdata201618 >

[3] Editorial. (2017). Open for business. Scientific Data, 4, 170058, DOI:10.1038/sdata.2017.58. < https://www.nature.com/articles/sdata201758 >

Hồ Mạnh Toàn - Trung tâm Nghiên cứu Xã hội liên ngành ISR Trường Đại học Thành Tây, Hà Nội toan.ho@thanhtay.edu.vn